

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

שמות פרק כ'

- (א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֹּר: (א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֹּר: (א) וּמִלִּיל יְיָ ית כָּל פִּתְגָמָיָא הָאֵלִיּוֹן לְמִימְרָ:
- (ב) אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים: (ב) אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים: (ב) אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ דִּי אִפִּיקְתָּךְ מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוֹתָא:
- (ג) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי: (ג) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי: (ג) לֹא יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים בְּרַ מְנִי:
- (ד) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: (ד) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: (ד) לֹא תַעֲבֹד לְךָ צֵלִם וְכָל דְמוֹת דִּי בְשָׁמַיָא מִלְעֵלָא וְדִי בָאָרֶץ מִלְרַע וְדִי בְמִיָּא מִלְרַע לָאָרֶץ:
- (ה) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵוֹן אָבֹת עַל בְּנֵי עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי: (ה) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵוֹן אָבֹת עַל בְּנֵי עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי: (ה) לֹא תִסְגֵּד לְהוֹן וְלֹא תִפְלַחֲנוּן אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא מִסְעֵר חוֹבֵי אֲבֹתוֹן עַל בְּנֵי מְרִדִין עַל דִּר תְּלִימִי וְעַל דִּר רִבְעִי לְשָׁנָאִי פֶד מִשְׁלֵמִין בְּנִיָּא לְמַחְסֵי בְּתֵר אֲבֹתָהוֹן:
- (ו) וְעַשֵׂה חֶסֶד לְאֵלִפִים לְאֹהֲבֵי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי: (ו) וְעַשֵׂה חֶסֶד לְאֵלִפִים לְאֹהֲבֵי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי: (ו) וְעַבְד טִיבּוֹ לְאֵלִפֵי דְרִין לְרַחֲמֵי וּלְנִטְרֵי פִקּוּדֵי:
- (ז) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִנְקֶה יְהוָה אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוּא: (ז) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִנְקֶה יְהוָה אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוּא: (ז) לֹא תִימִי ית שְׁמָא דִּי אֱלֹהֶיךָ לְמַגְנָא אֲרִי לֹא יִזְכִּי יְיָ ית דִּימִי בְשָׁמִיָּה לְשַׁקְרָא:
- (ח) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: (ח) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: (ח) הָיוּ דְכִיר ית יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדְּשׁוֹתֵיהּ:
- (ט) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכְתָּךְ: (ט) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכְתָּךְ: (ט) שְׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעֲבֹד כָּל עַבְדְּתָךְ:
- (י) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֲתָהּ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ: (י) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֲתָהּ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ: (י) יוֹמָא שְׁבִיעֵאָה שַׁבְּתָא קָדִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד כָּל עַבְדְּתָא אֲתָהּ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ דִּי בְקַרְדֵּיךָ: (יא)
- כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ: (יא)
- כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ: (יא) אֲרִי שְׁתָּא יוֹמִין עַבְד יְיָ ית שְׁמִיָּא וְיַת אֲרַעָא ית יִמָּא וְיַת בְּהוֹן וְיַת בְּיוֹמָא שְׁבִיעֵאָה עַל כֵּן בְּרִיךְ יְיָ ית יוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְקַדְּשִׁיהּ:
- (יב) כִּבְדוּ אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּן יָמֶיךָ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: (יב) כִּבְדוּ אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּן יָמֶיךָ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: (יב) יִסְר ית אֲבֹתָ וְיַת אִמְתָּ בְּרִיל דִּיזְכֹּכּוּן יוֹמִיָּה עַל אֲרַעָא דִּי אֱלֹהֶיךָ יִהֵב לְךָ:

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

רש"י

אלא מבית עבדים שהיו עבדים לעבדים ת"ל ויפקד מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים אמור מעתה עבדים למלך היו ולא עבדים לעבדים:

(ג) לא יהיה לך – למה נאמר לפי שנאמר לא תעשה לך איזן לי אלא שלא יעשה העשוי כבר מנין שלא יקיים ת"ל לא יהיה לך (מכילתא): אלהים אחרים – שאינן אלהות אלא אחרים עשאוהו אלהים עליהם (מכילתא) ולא יתכן לפרש אלהים אחרים זולתי שגנאי הוא כלפי מעלה לקרותם אלהות אלו. דבר אחר אלהים אחרים שהם אחרים לעובדיהם לועקים אליהם ואינן עונין אותם ודומה כאלו הוא אחר שאינו מכירו מעולם: על פני – כל זמן שאני קיים שלא תאמר לא נכטו על ע"א אלא אותו הדור (מכילתא):

(ד) פסל – על שם שנפסל: וכל תמונה – תמונת כל דבר אשר בשמים:

(ה) אל קנא – (מכילתא) מקנא להפרע ואינו עוזר על מדתו למחול על עון ע"א כל לשון קנא אנפרימנ"ט בלע"ז (אייפערנד) נותן לב להפרע: לשנאי – כתרומתו כשאוהזין מעשה אבותיהם בידיהם (סנהדרין כז):

(ו) ועושה חסד – שאדם עושה לשלם שטר עד לאלפים דור נמצאת מדה טובה יתירה על מדת פורעניות אחת על חמש מאות שזו לארבעה דורות וזו לאלפים (סוטה יא):

(ז) לשוא – (השני לשון שקר כתרומתו) כמא דתימר אי זהו שבעת שור נשבע לשנות את הידוע על עמוד של אבן שהוא של זה (הראשון לשון מגן כתרומתו) זה הנשבע לחנם ולהביל על של עץ ועל אבן אבן (שבעות כט מכילתא):

(ח) זכור – זכור ושומר בדבור אחד נאמרו וכן (שמות לא) מחלליה מות יומת (במדבר כח) וביום השבת שני כבשים וכן (דברים כב) לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך וכן (ויקרא יח) ערות אשת אחיך (דברים כה) יבמה יבא עליה הוא שני (תהלים סב) אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי זכור לשון פעול

(א) וידבר אלהים – איזן אלהים אלא דיין וכן הוא אומר (שמות כב) אלהים לא תקבל ותרגומו דיינא לפי שיט פרשיות בתורה שאם עשאן אדם מקבל שטר ואם לאו אינו מקבל עליהם פורעניות (מכילתא) יכול אף עשרת הדברות כן ת"ל וידבר אלהים דייין ליפרע: את כל הדברים האלה – מלמד שאמר הקב"ה עשרת הדברות בדבור אחד מה שאי אפשר לאדם לומר כן א"כ מה ת"ל עוד אנכי ולא יהיה לך שחזר ופירש על כל דבור ודבור בפני עצמו. (קושיית א"כ כו' פירוש לפי זה שמוכח מאת כל הדברים האלה שגם שאר עשרת הדברות כולם אמר הקב"ה בדבור אחד א"כ מה ת"ל אנכי וגו' ר"ל מה בא להודיענו כמה שפרט לשון ב' דברות אלו מהשאר מדהויאם בלשון זה שהמשמעות דוקא אלו שנים צפרט מפי הגבורה יאלו והלא לפי זה כולם כמוהם הקב"ה בכבודו ובעצמו דברם. ותי' שחזר ופירש וכו' ור"ל באותו החזרה לא החזיר ללמד על הכלל יאל אלא על הפרט אלו ב' דברות ראשונות ביחוד ודו"ק): לאמר – מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו (מכילתא):

(ב) אשר הולאחיד מארץ מצרים – כדאי היא ההולאה שתהיו משועבדים לי (מכילתא). ד"א לפי שנגלה צים כגבור מלחמה ונגלה כאן כזקן מלא רחמים שנא' (שמות כד) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר זו היתה לפניו בשעת השעבוד וכעלם השמים משנגאלו הואיל ואני משתנה במראות אל תאמרו שתי רשויות הן אנכי הוא אשר הולאחיד ממצרים ועל הים. ד"א לפי שהיו שומעין קולות הרבה שנאמר את הקולות קולות באין מד' רוחות ומן השמים ומן הארץ אל תאמרו רשויות הרבה הן ולמה אמר לשון יחיד אלהיך ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל וזהו שאמר (שמות כב) למה ה' יחרה אפך בעמך לא להם לוית לא יהיה לכם אלהים אחרים אלא לי לבדי: מבית עבדים – מבית פרעה שהייתם עבדים לו או אינו אומר

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

(יז) לצעבור נסות אחכם – לגדל אחכם בעולם שיאל לכם שם באומות שהוא בכבודו נגלה עליכם: נסות – לשון הרמה וגדולה כמו (ישעיה סב) הרימו נס (שם מט) ארים נסי (שם ל) וכנס על הגבעה שהוא זקוף: וצעבור תהיה יראתו – ע"י שראיתם אותו יראוי ומאויים תדעו כי אין זולתו ותיראו מפניו:

(יח) נגש אל הערפל – לפני משלש מחילות חשך ענן וערפל שנאמר (דברים ז) וההר בוער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל. ערפל הוא עב הענן שאמר לו הנה אנכי בא אליך צעב הענן:

(יט) כה תאמר – בלשון הזה: אתם ראייתם – יש הפרש בין מה שאדם רואה למה שאחרים משיחין לו שמה שאחרים משיחין לו פעמים שלבו חלוק מלהאמין: כי מן השמים דברתי – וכתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (דברים ז) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשן הגדולה כבודו בשמים ואשן וגבורתו על הארץ (מכילתא) ד"א הרכין שמים ושמי השמים והאיען על ההר וכן הוא אומר (תהלים יח) ויט שמים וירד:

(כ) לא תעשון אתי – לא תעשון דמות שמי המשמשים לפני במרום (מכילתא): אלהי כסף – בא להזהיר על הכרובים שאתה עושה לעמוד אתי שלא יהיו של כסף שאתם שניתם לעשותן של כסף הרי הן לפני כאלהות: ואלהי זהב – בא להזהיר שלא יוסיף על צ' שאתם עשית ד' הרי הן לפני כאלהי זהב: לא תעשו לכם – לא תאמר הריני עושה כרובים בצתי כנסיות ובצתי מדרשות כדרך שאני עושה בצית עולמים לכך נאמר לא תעשו לכם:

(כא) מזבח אדמה – מחובר באדמה שלא יבנו על גבי עמודים או על גבי כיפיים (נ"א בסים) (מכילתא). ד"א שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חנייתו: תעשה לי – שתהא תחילת עשייתו לשמי: וזבחת עליו – אלכו כמו (במדבר צ) ועליו מטה מנשה (מכילתא). (זבחים נח) או אינו אלכו עליו ממש ת"ל הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך ואין שחיטה בראש המזבח: את עלתיך ואת

הוא כמו (ישעיה כב) אכול ושתו (ש"צ ג) הלך ובכה וכן פתרונו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת (בילה טז):

(ט) ועשית כל מלאכתך – כשתבא שבת יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה שלא תהרהר אחר מלאכה (מכילתא):

(י) אתה ובנך ובתך – אלו קטנים או אינו אלכו גדולים אמרת הרי כבר מזהרים הם אלכו לא בא אלכו להזהיר גדולים על שביתת הקטנים וזהו ששנינו (שבת קכא) קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עליך:

(יא) וינח ביום השביעי – כביכול הכתיב בעלמנו מנוחה ללמד הימנו ק"ו לאדם שאלאכתו בעמל וביגיעה שיהא נוח בשבת:

כך – ויקדשהו. ברכו זמן לכופלו בששי לחם משנה וקדשו זמן שלא היה יורד בו:

(יב) למען יאריכו ימיהם – (מכילתא) אם תכבד יאריכו ואם לאו יקצרו שדברי תורה נוטריקון הם נדרשין מכלל הן לאו ומכלל לאו הן:

(יג) לא תנאף – אין ניאוף אלכו בא"א שגא' (ויקרא כ) מות יומת הנאוף והגואפת ואומר (יחזקאל יז) האשה המנאפת תחת אישה תקח את זרים: לא תגנב – בגונב נפשות הכתוב מדבר לא תגנבו בגונב ממון או אינו אלכו זה בגונב ממון ולהלן בגונב נפשות אמרת דבר הלמד מענינו מה לא תרנח לא תנאף מדבר בדבר שחייבין עליהם מיתת בית דין אף לא תגנוב דבר שחייב עליו מיתת בית דין (סנהדרין פו):

(טו) וכל העם רואים – מלמד שלא היה בהם אחד סומא ומנין שלא היה בהם אלכו ת"ל ויענו כל העם ומנין שלא היה בהם חרש ת"ל נעשה ונשמע (מכילתא): רואים את הקולות – רואין את הנשמע שאי אפשר לראות במקום אחר (שם): את הקולות – היוצאין מפי הגבורה: וינעו – (שם) אין נוע אלכו זיע: ויעמדו מרחוק – (שם) היו נרתעין לאחוריהם י"ב מיל כאורך מחניהם ומלאכי השרת באין ומסייעין אותן להחזירן שגא' (תהלים סח) מלכי צבאות יודון יודון:

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

חללת (פ"ג דמדות) שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם חין זה דצין שיוגף המקצר על המאריך. ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאזניהם שבשמים לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל והרי דברים ק"ו ומה אזנים שאינם רואות ולא שומעות ולא מדברות ע"י שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל המטיל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה בין אדם לחבירו על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות:

(כג) ולא תעלה במעלות – כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות אשקלוני"ש בלע"ז (שטופען שטאפלען) אלא חלק יהא ומשופע: אשר לא תגלה ערותך – שע"י המעלות אתה רריך להרחיב פסיעותיך ואע"פ שאינו גלוי ערוה ממש שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד מ"מ הרחצת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא ואתה נוהג בהם מנהג ציון והרי דברים ק"ו ומה אזנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על ציון אמרה תורה הואיל ויש בהם כורכ לא תנהג בהם מנהג ציון חבירך שהוא בלמות יולרך ומקפיד על ציונו על אחת כמה וכמה:

שלמיד – אשר מלאך ומבקרד. את לאנד ואת בחרך פירוש לאת עולתיך ואת שלמיד: בכל המקום אשר אזכיר את שמי – אשר אתן לך רשות להזכיר שם המפורש שלי שם אבוא אליך ובכתיך אשרה שכינתי עליך מכאן אתה למד שלא ניתן רשות להזכיר שם המפורש אלא במקום שהשכינה באה שם וזהו בית הבחירה שם ניתן רשות לכהנים להזכיר שם המפורש בנשיאת כפים לברך את העם:

(כז) ואם מזבח אזנים – (מכילתא) רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות חוץ מג' ואם מזבח אזנים תעשה לי הרי אם זה משמש בלשון כאשר וכאשר תעשה לי מזבח אזנים לא תבנה אתה גזית שהרי חובה עליך לבנות מזבח אזנים שגא' (דברים כז) אזנים שלמות תבנה וכן (שמות כז) אם כסף תהיה חובה הוא שגא' (דברים טו) והעבט תעביטנו ואף זה משמש בלשון כאשר וכן (ויקרא ב) ואם תקריב מנחת בכורים זו מנחת העומר שהיא חובה ועל כרחך חין אם הללו תלוין אלא ודאין ובלשון כאשר הם משמשים: גזית – לשון גזיזה שפוסלן ומכתתן בברזל: כי חרבך הנפת עליה – הרי כי זה משמש בלשון פן שהוא דילמא פן תניף חרבך עליה: ותחללה – הא למדת שאם הנפת עליה ברזל

נביא – ישעיה ו'

(א) בשנת מות המלך עזיהו ואראך את אדני ישב על פסא רם ונשא ושויליו מלאים את ההיכל: (ב) שרפים עמדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף: (ג) וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו: (ד) ויגעו אמות הספים מקול הקורא והבית ימלא עשן: (ה) ואמר אוי לי כי נדמית כי איש טמא שפתים אנכי ובתוך עם טמא שפתים אנכי ישב כי את המלך יהוה צבאות ראו עיני: (ו) ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה במלקחים לקח מעל המזבח: (ז) ויגע על פי ויאמר הנה נגע זה על שפתיה וסר עונתה וחסאתה תכפר: (ח) ואשמע את קול אדני אמר את מי אשלח ומי ילך לנו ואמר הנני שלחני: (ט) ויאמר לך ואמרת לעם הזה שמעו שמוע ואל תבינו וראו ראו ואל תדעו: (י) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

יִרְאֶה בְּעֵינָיו וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמַע וּלְבָבוֹ יִבִּין וְשָׁב וּרְפָא לוֹ: (א) וְאָמַר עַד מָתַי אֲדַנִּי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם שָׂאוּ עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהֶאֱדַמָּה תִשָּׂאָה שְׂמִמָּה: (ב) וְרַחֵק יְהוָה אֶת הָאָדָם וּרְבֵה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: (ג) וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂרֶיהָ וְשָׁבָה וְהִיְתָה לְבָעֵר כְּאֵלֶּה וְכֵאלֹוֹן אֲשֶׁר בְּשַׁלְכֶת מִצְבַּת בָּם זָרַע קֹדֶשׁ מִצְבַּתָּה:

משנה – פרה פרק ז'

(א) חֲמִשָּׁה שְׂמִילָאוּ חֲמִשָּׁה חֲבִיּוֹת לְקִדְשֵׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין וְנִמְלְכוּ לְקִדְשֵׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אוֹ לְקִדְשֵׁן קִדּוּשׁ אֶחָד וְנִמְלְכוּ לְקִדְשֵׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, הָרִי כֵּלָן בְּשָׂרִים. יְחִיד שְׂמִילָא חֲמִשָּׁה חֲבִיּוֹת לְקִדְשֵׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין וְנִמְלְךְ לְקִדְשֵׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אֵין בְּשָׂר אֲלָא אַחֲרוֹן. לְקִדְשֵׁן קִדּוּשׁ אֶחָד וְנִמְלְךְ לְקִדְשֵׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, אֵין בְּשָׂר אֲלָא זֶה שֶׁקִּדְשׁ רֵאשׁוֹן. אָמַר לְאֶחָד קֹדֶשׁ לָךְ אֶת אֵלֶּוּ, אֵין בְּשָׂר אֲלָא רֵאשׁוֹן. קֹדֶשׁ לִי אֶת אֵלֶּוּ, הָרִי כֵּלָם בְּשָׂרִים:

מטעם מלחכה שהיא פוסלת צמים עד שיטיל האפר, הלכך אין כשר אלא אחרון; ונמלך לקדשן חמשה קדושים – שקידשן ז' לעצמה וז' לעצמה: אין כשר אלא ז' שקידשן ראשון – לפי שקידושן ראשון חשיב מלחכה לאחרים שהיו ממולאים ולא נתן לתוכן אפר, דעד שיתן את האפר, מלחכה פוסלת צמים: אמר לאחד קדש לך את אלו – היחיד שמיילא חמש חביות לקדשן קידושן אחד ואמר לאחד קדש לך את אלו וקידשן האחר חמשה קידושים: אין כשר אלא ראשון – דכיון שאמר לו קדש לך ונתנו לו, נעשו שלו וכאילו מלאן הוא, והקידושן שקידשן ראשון נעשה מלחכה לפסול את אחרים: אבל אם אמר קדש לי את אלו כולן פשרים – שהממלא לא עשה מלחכה, והמהקדש אינו שלו כדי שיפסלו על ידו:

רע"ב – (א) חמשה לקדשן חמשה קידושים – כל חבית וחבית בפני עצמה: ונמלכו לקדשן קידושן אחד – לערות חמשתן בתוך כלי גדול ולקדשן הכל בצת אחת: הרי כולן פשרים – דהואיל וכל אחד ממלא הכלי שלו, אין כאן מלחכה פוסלת צמים בין מיילוי להטלת האפר צמים: היחיד שמיילא חמש חביות כו' אין כשר אלא אחרון – שהמיילוי הראשון נפסל במלחכה שעשה כשמיילא את השני קודם שנתן את האפר בראשון, וכן השני נפסל כשמיילא את השלישי, וכן כולם. ואם מתחלה היה ממלא חמש חביות זו אחר זו או אפילו מאה חביות כדי לקדשן קידושן אחד, כגון שרריך להזות על כלים הרבה לא היו פוסלים זה על זה וכולן פשרים דהכל נחשבים מיילוי אחד. אבל כשמיילא מתחלה לשם חמשה קידושים, כולן פוסלים זה על זה

(ב) הַמְּמִילָא בְּאַחַת יָדוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, הַמְּמִילָא לוֹ וְלְאַחַר, אוֹ שְׂמִילָא לְשָׁנִים בְּאַחַד, שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין, שְׁהַמְּלָאכָה פּוֹסְלָת בְּמִלּוּי, בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחַר:

גברי קא ממלא, נחשב האחד מלחכה לחברו: בין לו בין לאחר – דלע"פ שאין המים שלו, פוסלן במלחכה שבשעת מיילוי:

רע"ב – (ג) ועשה מלחכה בידו אחת – פסול המילוי מטעם מלחכה: לו ולאחר – (כו' כלחת): שניהם פסולים – דכיון דלתרי

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

(ג) המקדש באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו, אם לו, פסול. ואם לאחר, כשר. המקדש לו ולאחר, שלו פסול, ושל אחר כשר. המקדש לשנים באחד, שניהן כשרין:

המקדש לו ולאחר – שניהם כרחה, אי נמי קידש לחצרו קודם שלו: שלו פסול – דקידוש של חצרו נחשב מלאכה לפסול מימיו: שניהם כשרים – שאין המים שלו שיפסלו על ידו:

(ד) קדש לי ואקדש לך, הראשון כשר. מלא לי ואמלא לך, האחרון כשר. קדש לי ואמלא לך, שניהם כשרים. מלא לי ואקדש לך, שניהם פסולים:

שמילא לחצרו: קדש לי ואמלא לך – שהיו לו מים ממולאים ואמר לחצרו קדש לי מימי ואחר כך אמלא לך: שניהם כשרים – דאין המלאכה פוסלת אחר קידוש, וזה נמי שנתמלאו לו המים מימיו כשרים, דמשנתמלאו לו המים לא עשה מלאכה: מלא לי ואקדש לך – שהאחר היו לו מים ממולאים ואמר לו זה מלא לי תחלה ואחר כך אקדש לך: שניהם פסולים – זה, שמילא עד שלא נתקדשו מימיו. וזה, שקידש לחצרו משנתמלאו מימיו:

(ה) הממלא לו ולחטאת, ממלא את שלו תחלה וקושרו באסל ואחר כך ממלא את של חטאת. ואם מלא של חטאת תחלה ואחר כך מלא את שלו, פסול. נותן את שלו לאחוריו ואת של חטאת לפניו. ואם נתן את של חטאת לאחוריו, פסול. היו שניהן של חטאת, נותן אחד לפניו ואחד לאחוריו, וכשר, מפני שאי אפשר:

מעולה: ואם נתן של חטאת לאחוריו פסולה – דכתיב למשמרת למי נדה, בזמן שהן שמורין הן מי נדה, בזמן שאינן שמורין אינן מי נדה: היו שניהן של חטאת וכו' – דהואיל ומסיק אדעתיה בשלפניו נזכר נמי בשל אחרו והיינו מפני שאפשר, כלומר אפשר לשמור שלאחוריו אגב שלפניו:

(ו) המוליך את החבל בידו לדרבו, כשר. ושלל לדרבו, פסול. זה הלך ליבנה שלשה מועדות, ובמועד שלישי הכשירו לו הוראת שעה:

המילוי: שלא לדרכו – שעקם את דרכו כדי להחזיר החבל, מלאכה היא ופסול: זה הלך – כלומר על דבר זה הלך חכם אחד לשאול מחכמי יבנה הן סנהדרי גדולה שגלו שם:

רע"ב – (ג) אם לו פסול – אם הקידוש שלו, פסול, דשמא המלאכה קדמה לקידוש ונפסלו המים: ואם לאחר – הוא הקידוש: כשר – שהרי בעל המים לא עשה מלאכה:

רע"ב – (ד) קדש לי ואקדש לך – כגון שכל אחד מילא מים לעצמו, וזו זה וקידש מימיו של זה, וזה קידש מימיו של זה, אותו שקידש ראשון כשר מה שקידש לחצרו, לחצרו לא עשה מלאכה אלא עד אחר שנתקדשו מימיו ומשנתקדשו אין מלאכה פוסלת. אבל מה שקידש השני לראשון פסול, שהראשון פסלה במה שקידש מימיו השני קודם שנתקדשו מימיו: מלא לי ואמלא לך – המילוי האחרון כשר. אבל מילוי ראשון פסול, היינו המים שנתמלאו ראשונה, דנפסלו במלאכה במילוי

רע"ב – (ה) הממלא לו ולחטאת – הממלא מים קתן רוחה לרכו ובקתן רוחה ליתן אפר חטאת: באסל – במוט. ודרך שאבי מים שנותנים מוט על כתפס וכד מלא תלוי בראש המוט מלפניו וכד אחד מאחוריו: ואחר כך מילא את שלו, פסול – משום מלאכה: ואת של חטאת לפניו – כדי לעשות בהן שמירה

רע"ב – (ו) המוליך את החבל בידו לדרכו – לאחר שמילא את הדלי בחבל החזיר את החבל לבעלים. לדרכו, שלא הוצרך לעקם או להרחיב את דרכו אלא לפי הילוכו מלא בעל החבל והחזיר לו את שלו, אין זו מלאכה וכשר

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

הוראת שעה – שעת הדחק היה. הא לאו הכי

(ו) המכנין את החבל על יד (על יד), פִּשְׁרָה. וְאִם כִּנְנוּ בְּאַחֲרוֹנָהּ, פָּסוּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְזֶה הַכְּשִׁירוֹ הוֹרָאתָ שְׁעָה:

וכשר המילוי. ואם באחרונה לאחר שהעלהנו כינונו, חשוב מלאכה ופסול: לזה הכשירו הוראת שעה – מה שהכשירו ביבנה הוראת שעה, לא למוליך את החבל שלא כדרכו, אלא לזה שכינן את החבל באחרונה הכשירו לו על ידי הדחק:

רע"ב – (ז) המכנין את החבל – דרך משלשלי הדלי למלאות מים, כשמעלה את הדלי מסבב את החבל בידו כמין טבעת שלא יהא נגרר לארץ. ומכנין לשון הדרא דכנתא (חולין פ"ג) ואם בדרך העלאת הדלי מכנין יד על יד, כורך העלאתה היא ואין זו מלאכה

(ח) המצניע את החבית שלא תשבר, או שפפאה על פיה על מנת לנגבה למלאות בה, פִּשְׁרָה. לְהוֹלִיךָ בָּהּ אֶת הַקְּדוּשָׁה, פָּסוּל. הַמְּפַנֵּה חֲרָטִין מִתּוֹךְ הַשְּׂקָתָה בְּשִׁבִיל שְׂתַחֲזִיק מִיָּם הַרְבֵּה, בְּשִׁרְיָן. וְאִם בְּשִׁבִיל שְׂלֵא יִהְיוּ מְעַבְּבִין אוֹתוֹ בְּשְׁעָה שֶׁהוּא זוֹלָף אֶת הַמַּיִם, פָּסוּל:

אבל אם עשה כן להוליך בה את הקידוש דהיינו מים המקודשין, הואיל ולאו כורך מילוי הוא, חשוב מלאכה ופסול המילוי: בשביל שתחזיק מים הרבה – לא חשוב פינאי זה מלאכה: בשעה שהוא זולף – שהוא מזה: פסול – לפינוי זה חשוב מלאכה:

רע"ב – (ח) המצניע את החבית – שהוא דולה בה המים לשום צוקת ולאחר שעירה ממנה הנניעה קודם שיקדש המים בצוקת, אין הנניעה זו חשובה מלאכה לפי שצריך לה עדיין למלאות בה וכורך מילוי היא, וכן כפאה על פיה נמי לנגבה לפי שרואה למלאות בה עדיין, לא חשיב מלאכה וכשר המילוי.

(ט) מי שהיו מימיו על בפתפו והורה הוראה, והראה לאתרים את הדרך, והרג נחש ועקרב, ונטל אכלים להצניעם, פָּסוּל. אֶכְלִין לְאֶכְלָן, פִּשְׁרָה. הַנְּחָשׁ וְהַעֲקָרֵב שֶׁהָיוּ מְעַבְּבִים אוֹתוֹ, פִּשְׁרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכֶּלֶל, כֹּל דְּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם מְלָאכָה, בֵּין עֶמֶד בֵּין לֹא עֶמֶד, פָּסוּל. דְּבָר שֶׁאֵינּוּ מְשׁוּם מְלָאכָה, עֶמֶד, פָּסוּל. וְאִם לֹא עֶמֶד, פִּשְׁרָה:

ומראה את הדרך: אם עמד – שנחטב שם בשביל זה: פסול – משום היסח הדעת. וכן הלכה:

רע"ב – (ט) והורה הוראה – להתיר או לאסור, לטמא או לטהר, לפטור או לחייב: ודבר שאינו משום מלאכה – כגון הוראה

(י) המוסר מימיו לטמא, פָּסוּלִין. וְלְטָהוֹר, בְּשִׁרְיָן. רַבִּי אֶלְיעָזֵר אוֹמֵר, אִף לְטָמֵא בְּשִׁרְיָן אִם לֹא עָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלָאכָה:

שכבר ילאו מרשות בעלים וקיימו צרכות שומר. ומיהו אם השומר עשה מלאכה, פסולים: אף לטמא כשרים – דסבר א' אליעזר המוסר מימיו לטמא, בחזקת הבעלים הראשונים קיימו, הלכך אם לא עשו הבעלים מלאכה כשרים. ואין הלכה כרבי אלעזר:

רע"ב – (י) המוסר מימיו לטמא – לשמרן: פסולים – בין עשו הבעלים הראשונים מלאכה, בין לא עשו הבעלים הראשונים מלאכה, דבחזקת השומר קיימו והוא אינו מקפיד לשמרן מפני שהוא טמא, והתורה אמרה למשמרת למי נדה: ולטהור כשרים – ואפילו עשו הבעלים הראשונים מלאכה,

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

(יא) שְׁנַיִם שָׁהִיו מְמַלְאִין לְחַטָּאת וְהַגְבִּיהוּ זֶה עַל זֶה וְנִטְלָה זֶה לְזֶה קוּצוֹ, בְּקִדּוּשׁ אֶחָד, כְּשֶׁר. בְּשֵׁנֵי קִדּוּשֵׁי, פְּסוּל. רַבִּי יוֹסֵי אֹמְרָה, אִף בְּשֵׁנֵי קִדּוּשֵׁי כְּשֶׁר אִם הִתְנַנוּ בִּינֵיהֶן:

זמה שסייע לחצרו או שנטל לו קוץ, משום מלאכה: אם התנו ביניהן – שאמר כל אחד לחצרו כשאגביה לך יהא שלי ושלך ברשותך (וכמו כן אמר לו האחר), ואחר שהגביהו לוקח כל אחד מהן אחת מהן ברשותו. ואין הלכה כרבי יוסי:

רע"ב – (י"א) והגביהו זה על זה – שסייעו זה את זה להגביה: ונטל זה לזה קוץ – או שנטל זה לזה קוץ שנתחב לו צידו: בקידוש אחד – שהיו שניהם ממלאים לצורך קידוש אחד, כשר, שיכול כל אחד לסייע לחצרו, ונטילת הקוץ שצידו נמי לורך מילוי היא: בשני קידושים פסול – שפסל כל אחד מימיו

(יב) הַפּוֹרֵץ עַל מְנַת לְגִדּוֹר, כְּשֶׁר. וְאִם גָּדַר, פְּסוּל. הָאוֹכֵל עַל מְנַת לְקַצוֹת, כְּשֶׁר. וְאִם קָצָה, פְּסוּל. הִיָּה אוֹכֵל וְהוֹתִיר וְזָרַק מֵה שֶׁבִּידוֹ לְתַחַת הַתְּאֵנָה אוֹ לְתוֹךְ הַמְּקָצָה בְּשֶׁבִיל שְׂלֵא יֵאבֵד, פְּסוּל:

דפורץ על מנת לגדור שאין המחשבה שהוא חושב לגדור פוסלת עד שיגדור, הכא נמי: אם קצה – אם הניח אותן במקום שמניחין התאנים ליבש פסול: בשביל שלא יאבד פסול – שהמאניע אוכלים כדי שלא יאבדו, חשיבא מלאכה:

רע"ב – (י"ב) הפורץ על מנת לקרות – לאחר שמילא המים קודם שיקדש היה מלקט לתאנים על מנת ליבשן לעשות מהן גרוגרות ולאחר לקיטתן אכלן אין המחשבה שהיה רוצה לעשותן קיעות פוסלת במים, אלא הרי הוא כאילו לקט לאכול, שאינו פוסל, דומיא

גמרא – נדה דף י"ז ע"ב

והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה: אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שלנו בכלי מתכות אמר רב פפא וכלי נתר ככלי מתכות דמו וכן אמר רבי יוחנן והוא שלנו בכלי מתכות וכלי נתר ככלי מתכות דמו: והלן בבית הקברות: כדי שתשרה עליו רוח טומאה זימנין דמסכנין ליה: והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים: מפני שאשה מעוברת עוברת עליהן ומפלת ולא אמרן אלא דשקיל בגנוסטרי ולא אמרן אלא דשקיל דידיה ודכרעיה ולא אמרן אלא דלא גז מידי בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה ולא היא לכולה מילתא חיישינן:

רש"י על הגמרא

רוח טומאה – כמדת הלצים שקורין בגנוסטרי – מספרים: גרמנטי"ר האוחזים את העיניים:

חק לישראל – פרשת יתרו יום ו'

זוהר – יתרו דף פח' ע"ב

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְדַאי בְּךָ הוּא. וְוִי לִיָּה לְבַר נֶשׁ, דְּלֵא אֲשֵׁלִים חֲדוּוֹתָא דְּמִלְפָּא קַדִּישָׁא. וּמֵאן חֲדוּוֹתָא דִּילִיָּה. אֲלִין תְּלַת סְעוּדָתִי מְהִימְנוּתָא. סְעוּדָתִי דְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב כְּלִילָן בְּהוּ. וּבְלָהוּ חֲדוּ עַל חֲדוּ מְהִימְנוּתָא שְׁלִימוּתָא, מְכַל סְטֵרוּי:

תְּאֵנָא, בְּהֲדִין יוֹמָא מִתְעַטְרוּן אַבְהֹן, וְכָל בְּנִין יִנְקוּן, מַה דְּלֵאוּ הֲכִי בְּכָל שְׂאָר חֲגִין וְזַמְנִין. בְּהֲדִין יוֹמָא, חֲיִיבִיא דְּגִיָּהֶם נִיחֹן. בְּהֲדִין יוֹמָא, כָּל דִּינִין אֲתַכְפִּיין, וְלֵא מִתְעַרְרִין בְּעֵלְמָא. בְּהֲדִין יוֹמָא אֲוִרִיתָא מִתְעַטְרָא בְּעַטְרִין שְׁלִימִין. בְּהֲדִין יוֹמָא, חֲדוּוֹתָא וְתַפְנוּקָא אֲשִׁתְּמַע, בְּמֵאֲתָן וְחֲמוּשִׁין עֵלְמִין:

הלכה – הרמב"ם הלכות שבת פ"ו

(ד) אבל דבר שאין בו להרבות ולמעט כגון נר וכבש הואיל ועשה בשביל עצמו נהנה אחריו ישראל בשבת ואף על פי שהוא מכירו נר הדלוק במסיבה בשבת אם רוב ישראל אסור להשתמש לאורו שהמדליק על דעת הרוב מדליק ואם רוב גוים מותר להשתמש לאורו מחצה למחצה אסור נפלה דליקה בשבת ובא גוי לכבות אין אומרין לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עלינו וכן כל כיוצא בזה:

(ה) מת שעשו לו גוים ארון וחפרו לו קבר בשבת או הביאו לו חלילין לספור בהן אם בענעה ימתין בכדי שיעשו למוצאי שבת ויקבר בו ואם היה הקבר בסרטיא גדולה והארון על גביו וכל העוברין והשבין אומרים שזה שהנכרים עושין עכשיו בשבת לפלוני הוא הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל עולמית מפני שהוא בפרהסיא ומותר לקבור בו ישראל אחר והוא שימתין בכדי שיעשה וכן כל כיוצא בזה.:

לע"ו

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה
בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל